

II. *F. N. F.*Succincta SUCCINI PRUSSICI
Historia & Demonstratio.

Sectio Prima.

Regiones in quibus per universum terrarum orbem Succinum generatur.

C. I.

Regiones Africae, Asiae, & Europae, in quibus Antiqui Succinum generari crediderunt.

§ I. **S**uccini antiquissimis temporibus cognita virtus celebre ipsi pluribus ante CHRISTUM natum seculis apud Scriptores Græcos peperit nomen; Inter Philosophos à Platone & Aristotele; inter Historicos ab Herodoto & Ctesia; Inter Poetas ab Æschylo commemorari meruit.

II. Postquam Romanis admirationi esse cœpit, & his Auctoribus gemma reddita est memorabilis: præsertim quum NERONIS mores in luxum succino abuti docerent. Longo hinc intervallo succinea munera à Gothorum in Italia Rege THEODORICO deprædicata legimus, ut nec apud Barbaros Succinorum memoriam gratia interire sineret.

III. Quantacunq; verò *Succinorum* vetusto ævo fuerit æstimatio, terræ tamen in quibus generantur, incognitæ mansere; inde tot sententiarum divortia, his in Africa, istis in Asia; aliis in Europa thesaurum reconditum memorantibus: In Africa Hesperidum horti, Ægyptus, Æthiopia, Numidia; In ASIA India præcipuè, juxta & Arabia, succiniferæ creditæ

B

IV. Inter

IV. Inter Europæas ditiones, Italiæ, & in eadem Eridani, viciniq; maris Adriatici ex succineis divitiis præcipua laus fuit; quam tamen fida magis historia, Romanis latè per Germaniam victricia arma circumferentibus, maris Germanici ac Baltici Insulis vendicat; Hispaniâ & Britanniâ in partem aliquam gloriæ admiffis.

C. II.

Recentiores qui in Africa, Asia & America Succinum generari asseverarunt.

§ I. **V**erum ut veteribus tot regiones succiniferas allegantibus ignosci posset, nescio an proximo aut huic nostro ævo venia sit danda, etiamnum ex Africa & Asia, quin ex novè detecto orbe, nativum succinum afferenti, vulgato insuper Orientalium Succinorum nomine.

II. Quod enim cum pace tantorum virorum dixerò, pleriq; Auctorum sunt intestabiles, rumoribus plus justo tribuentes: oculatos testes fallere & falli nescios, vix produxeris. Quin nomen Ambari sive Ambræ, quod Succino cum pretiosissimo & fragrantissimo Orientali bitumine jam diu ap. plurimas nationes commune esse cœpit, non paucos in errorem induxit: Succinum enim crediderunt, quum Ambram in memoratis Africæ, Asiæ, Americæ locis nasci acceperant. Si non alius error Succinum Orientale progeniit, Resinâ Copal, Succinum mentiri aptissimâ, hoc nomine ab Officinis Pharmaceuticis adoptatâ.

III. Nec Naturæ impotentiam accuso, ac si Polydædalæ omnium genitrici his in locis Succinorum fœtura denegata foret; certiora Saltem monumenta desidero, quibus de genitis in Africa, Asia, America Succinis fides firmari queat. Et quî sagacissimus Chinesium populus tantos in Prussicum faceret sumtus, si domi haberet unde fumeret Succinum? Per multos qui in Orientalibus partibus commorati diutius, rerumq; Physicarum fuerunt gnari, ipsemet atq; Amici, coram & literis, percontati sumus, neq; incidimus in quempiam, qui certi quidpiam cum fiducia edisserere nosset; majorq; pars, quicquid de Orientali Succino fama sparfit aut scriptis prodidit, incertitudinis aut falsitatis condemnavit.

C. III.

Europæ Regiones esse Succiniferas, sed nec omnes, nec æquæ; prærogativâ ad mare Germanicum & Balticum fixarum.

§ I. **N**EC in Europæ memoratis omnibus Provinciis Succinum generatur : inanibus Auctorum de Eridano, mari Adriatico, aliisque Italiae locis succiniferis, commentis ; Nec de Hispano, Britannico, Pannonico Succino graviora aut certiora prostant documenta : Gagates Succini nigri appellatione scriptoribus imposuisse videtur.

II. Reliquis Europæ ditionibus succiniferis fide digniora & illustriora adsunt monumenta ; & de Polonicis, Silesiacis, Bohemicis succinis effossis, quamvis raros in Patriis Annalibus præcones nacta sint, indubitata experientiâ constat.

III. Germanici Succini crebrior & evidentior est memoria : In litoribus maris ad insulas Belgicas, ad Holsatiam, Jutiam, in ripis etiam fluviorum, lectum ; quin ex interioribus terræ visceribus erutum gravissimi Auctores consignarunt. SAXONIA, MISNIA, ISLEBIA. SUEVIA, ex gremio matris telluris se hunc foetum suscepisse, aliquoties attestantur : Hallensesque Carbonariæ fodinæ SERENISSIMI FRIDERICI III. auspiciis non ita pridem detectæ, succineas viliores glebas plus via simplici ostenderunt ; fidem faciente D. Krug. S. Electoris Brandenb. Archiatrorum Comite & Consiliario, rerumque Metalliarum Directore gnarissimo atque meritissimo. Nec ignobiliora testimonia inclita MARCHIA perhibet : Superiori seculo Jodocus Willichius, propè Neomandram, novam cellam dictam Francofurto ad Oderam tria milliaria circiter distantem, in lacûs ingentis ripa Succinum Falernum reperiit ; Nostrâ ætate in ripa Viadri propè Custrinum juxta pagum Schaumberg inventum CL. D. BECMANNUS ; eque fossa Insulæ Pottamenfis regnante MAGNO FRIDERICO WILHELMO eductum CL. D. ELSHOLTIUS memorarunt.

IV. Major Succinorum est proventus in locis mari Baltico vicinis. Suecia, vel ex lacûs dulcis Meleri ripa ejectum sæpius legit, aut effossum sustulit. DANIA ex fossa Hafniensi insignia Succina vidit & admirata est ; atque ex collibus Se-

elandiæ suæ mediterraneis non contemnendâ magnitudine ac multitudine produisse, uniusq; colliculi fossionem quinquaginta libras erogasse, vomereq; ex agris extracta meminit; testeq; CL. BORRICHII adsunt literæ, Insulas Cimbriam Holsatiamq; allambentes [formoe, Mandoe, Röm.] ad litora sua in Oceano pariter copiosum Succinum expiscari.

V. Liberalius longè in SAMOGITIÆ, CURONIÆ & LIVONIÆ contermina maris Baltici litora Succineæ opes redundant; ut inter algas arenasq; absconditæ à rusticis confertim deprehendantur: Reticulis haurire SERENISSIMUS DUX CURONIÆ instituit: Inter arandum quoq; & inter fodiendum in maritimis jugeribus sese ultrò, sine gravioris laboris impendio offerunt, vili pretio ab Electrotoreutis ibi locorum quondam cœemta.

C. IV.

Inter Regiones succiniferas ad mare Balticum, principem esse Prussiam & ab hac secundam Pomeraniam.

§ 1. **V**ERùm nulla maritarum Provinciarum æque opima spolia ex mari Baltico legit, nulla ex sinu telluris æque numerosam prolem succineam suscipit ac Prussia, ut Electrides Antiquorum nullibi rectius collocaveris: idq; meritò Æstiorum, qui Theodorici Regis Italiæ tempore etiamnum has terras incolebant, Legati ante omnes homines suam Patriam Succina offerre gloriabantur: tulitq; deinceps PRUSSIA à non paucis Scriptorum istud elogium, quod Italiæ olim perperam erat tributum, ut sola Succinorum genitrix salutaretur.

II. Antiquissima quidem monumenta, quibus ordinis Crucigerorum post Christianismi professionem, res gestæ sunt conditæ, indicium patrii thesauri posteritati relinquere neglexerunt; tandem Civitatibus ab Ordine secessionem facientibus etiam Succini mentio adjuncta est: Sub DIVO verò ALBERTO, Florentibus Provinciæ rebus, non desuere decora ingenia, quæ regiam hanc Naturæ gazam Erudito orbi graphicè exponerent.

III. Sed quod unica Succinorum Promiconda celebratur, non solum divitiis quas mare in Prussiam effundit acceptum ferendum, verum & illis, quas litorei montes ferro patefacti libera-

liberaliter elargiuntur, quasq; loca à mari longè diffita, interanea nec opinantibus nec cogitantibus colonis, dum aratro sulcos ducunt, aut colles decacuminant, aut scrobes fossasq; varios in usus excavant, haud parcè offerunt.

IV. Allata sunt mihi ex Sambia, ex Natangia, ex Hockerlandia, ex Pomesania fortuitò inventa Succina; & propè oppida Hollandiam, Liebftadium, detecta; quæq; ex Electoralis Lichuanæ agris effossa, Varmienſia quoq; & Elbingenſia possideo. Olim vir Consularis mihi amicissimus annotarat, in silva quadam Kerbswald Elbingenſis ditionis Anno 1641. intra modicum temporis spatium, septingentas libras fodiendo ex terra erutas; frustumq; insigne Amicus nuperrimè dono dedit, cujus idem natale fuerat solum. Et in ripis Lacus Recentis ac Curonienſis, fluviorumq; Pregelæ, Viſtulæ, Elme, lecta adeptus sum. Adeoq; nullus dubito, totum PRUSSIÆ fundum succineum affirmare, præsertim quum scaturigo, de repente Anno 1666. circa oppidum Bartenstein exundans, tantam vim succinorum egefferit, ut fisci reditus augetet; quæ à terræ visceribus avulsa, nec mare vidisse unquam, certa est fides.

V. Post Prussiam Pomerania succinifera nominari meretur, illo potissimum oræ maritimæ tractu, qui per litora Electoralium hinc & Olivenſium ac Gedanenſium ditionum ad Neriam recentem excurrit. Multum Succini cum Decumanis fluctibus ad hanc oram advolvitur, iisdem signis proventum manifestantibus, Electrotoreutarum Gedanenſium quæstu non spernendo, qui à senatu justo pretio, quæcunq; ad Neriam appellunt, redemerunt. Ad Insulam Rugiam usq; maris Baltici effusa est liberalitas, siquidem & hæc succineis glebis potitur; juxta Hiddenſee & lectas & haustas percepi.

VI. Nec mediterranea Pomeraniæ Succinorum sunt vacua, quippe quod pariter bonâ fortunâ in eadem rucolæ aliud agentes incidant sæpius, quamvis Scriptoribus ejusmodi prosperos eventus Annalibus inferere minus curæ fuit; Curoniæq; & Samogitiæ inter succiniferas palmam Pomerania dubiam reddit.

C. V.

In Prussiae ora maritima litus Sudavicum Succinis abundare ; cujus facies exterior & interior describitur.

§ I. **P**RUSSIAM quaqua versum succiniferam prædicavi, ut tamen præcipuè litoris Sudavici amore Succina detineantur : Situm est Litus in ista parte, quæ Sambia vocatur, à novo transitu (*Neve Tiff*) ad tabernam (*Vrantz Vrug.*) decem milliarium spatio.

II. Regia hæc Succinorum sedes, septem recessibus, vulgato angulorum vocabulo, antiquitus distinguitur : *Krecke, Nodums, vel Nodems, Lassnicken, Kuckse*, five *Kuyck, Palmenick, nempe, Tbierskeim* ; nostrâ ætate non *Nempe*, sed *Kraydepellen*, five *Krappellen* inter *Palmenig & Subenig*, tum *Bruster* magis quàm *Dirschkeim*, & præter hos alii accensentur.

III. Litus omne altis montibus præcingitur, mari vadoso ; à primo ingressu trium quatuorve, mox triginta aut quadraginta orgyrum, postquam progressus fueris profunditate minori, pergendo longius rursus altissima ; ut brevina five Syrtes intelligas, quæ litus Sudavicum, hujusq; recessum *Brusteram* adprimè naufragiis infamant.

IV. Prærupta & ardua recessuum juga, quædam lenius atcolluntur, versus *Pillaviam* in planitiem desinunt. Solum minus firmum ; alicubi latentium aquarum comœatu fallax, in tantum ut quasi voragine equi & homines absorpti memorentur ; maximam partem sabulo tegitur, aliquot areolæ herbis investuntur, *Petasite, eryngio, lappâ* ; raris arbutis aut fenticetis, quæ tamen ad *Brusteram* silvescunt ; eademq; cum partæ montis aliquando subsidunt ; *Rupes* nullæ, nec *saxa*, præterquam ad radices montium : aquæ ex summis jugis passim dimanant, quæ inferius alveis collectæ rivulos imitantur.

V. Istâ exteriori facie litoris Sudavici, interanea mineralibus abundant : *Vitrioli* non una comparet species : alibi niveis striis, terrâ nigrâ interjectâ, stratum super stratum ; alicubi fufum vitrum, ligneis fibris hinc inde interlucentibus, præsentat ; alibi terræ micantium pulvisculorum instar est admixtum.

VI. Præter vitriolum corticosa terra, quâ integri colles exsurgunt, & lignum quod litoreos montes longo tractu medios dividit,

dividit, sunt conspicua ; tum terra flavescens, quæ Ochram æmulatur, & lutum cæruleum, certis intervallis per litus expansum.

VII. Ex lapidibus memorabiles Dactyli Idæi (*Alpenchoß*) inter saxa & arenas dispersi, sed & ex montibus effodiuntur : Saxa mari vicina aliâ parte durissima, alia friabilia visuntur : Petrefacta quoque ligna, lapidesq; algâ marinâ, tenui foliâ & vesiculari luxuriantes inveni : mitto varios lusus Naturæ, in quos incidi. Præter vulgares lapides, & adamantes, & Jaspides hoc litus quandoq; profert.

VIII. Camporum vicinorum sterilitas summa ; Silvæ raræ, pineæ nullæ. Illud adjiciendum, quod Phocarum greges apricantes, in scopulis & collibus vadosi maris colludentes, sæpius se conspiciendos præbeant.

Seçtio Secunda.

Matrix Succini, vena ex ligno fossili ; Succini in eadem generatio.

C. I.

Quod matrix non sit quærenda in omnibus, in quibus Succinum invenitur, e. g. non in alga, arena, Vitriolo, terra flavâ, sabulo, aut luto cæruleo.

§ I. **D**omicilium Succini in litore Sudavico diversis mineralium concamerationibus compositum perlustravimus, indagandum porrò, in quibus penetralibus succinea foetura formetur, ut in lucem edatur.

II. Litus quidem inter arenarum lapidumve acervos Succina monstrat, sed in his non generari manifestum est : multò minus ex alga marina natales accersendi, licet huic involuta ad litus propellantur.

III. Et quum intra viscera montium litoreorum ubiq; reperiuntur, in Vitrioli interstratis Crystallis ; in terræ flavæ, in sabuli, in luti cærulei intertexto opere, non tamèn in his omnibus prima eorum statuenda incunabula.

IV. In Vitriolorum, terræ flavæ & Sabuli partibus raro eventum Succina, eaq; minuta & ignobilia, deprehenduntur.

V. Cœrulei luti ductus nondum ita experientiæ patuere, quod inaccessi, quamvis egregia & numerosa succina fovere à Colonis tradantur; mihiq; diffractâ luti glebâ, natus sætus succineus animadversus, quem tenui cortice obductum, colore fulvo dilucidum, inter cara naturæ succinea munuscula Musæum asservat.

C II.

Quod Lignum matrix Succini, non vegetabile sit, sed fissile.

§ 1. **Q**Uum corticosa terra, & præter hanc lignum Litus Sudavicum discriminant, Lignum quod montes intersecat succiniferum esse, ut quod maximè, multorum annorum experientia firmat. Hujusque ductum fossores indagant & observant, nunquam irritò successu, quousq; instabile solum ipsorum operas progredi permittit.

II. Terra corticosa Succina exigua complectitur; minusq; solida, & ingrati coloris.

III. Lignum autem minimè ab arboribus est arcessendum; siquidem tam vastos truncos arboreos, qui prostrati plurimarum orgyarum longitudine & latitudine fibras suas extenderent, nusquam orbis vidit; integri recessus, sive anguli litoris Sudavici continuo ligni tractu per orbitam notabiliter distincti cognoscuntur.

IV. Neq; arboreis lignis simile est: quippe, quod nec medullæ intimæ, nec corticis extimi ullum prebet indicium; ramorum quoq; divaricationibus ac nodis, foliorumq; germinibus, prorsus destituitur; neq; fibras mutat, sed easdem quavis sui parte retinet: mitto quod compagem ligneam referens non tamen orbiculatim concrevisse cernitur, sed planiori specie.

V. Atq; Curiosi jam diu ligna subterranea mirari desierunt, postquam plures Europæ ditiones istiusmodi, è terra eruta, ipsorum censuræ submiserunt. Ducatus Spoletani sive Umbriæ fodinarum lignum elegantissimum undulatum, in quo & artificum ingenia se exercere poterunt, Franciscus Stellutus Lynceus descripsit, inventore Duce & Principe S. Angeli Fridrico Cesio; ejusdem & P. Kircherus meminit. Aliud Germaniæ

manix fossile lignum, Solertia D. Pillingen in Misnia detexit, qui & erudito commentario generationem illustravit. Transmissus mihi Lunenburgensis ditionis subterraneus foetus ligneus, Pruffico solidior & ponderosior.

VI. Lignum verò quale litus Sudavicum profert, & alibi locorum, in Prussia interiori, una cum Succinis erutum, ex complurium Amicorum literis fide dignissimis rescivi: Gravelq; mihi Auctores Bartholinus & Borrichius, qui Cortices & ligna ex fossis Hafniensibus iisdem, ex quibus Succina, non exigua quantitate educta attestantur; felixq; capturae indicium in litore Neringæ ex adnatantibus fragmentis capitur.

C. III.

Generatio Ligni fossilis; quod sit bituminosum & variis salibus prægnans.

§ 1. **M**atricis autem hujus, experientia Duce, ista indagavi initia ac rudimenta. Colliculi in litore Sudavico hinc inde, imprimis ad Kraxtepellen, procul terra congesta, ubi propius accesseris cumuli coacervatorum corticum videntur: Superior pars, sicubi à Sole exsiccata fuit griseis, his autem remotis, piceæ nigredinis, magnis & levibus nitidisque crustis concretam offert terram, quam si cultro secueris, multorum mollissimorum corticum compagem conspicias: ad radicem istorum colliculorum uda terra, glutinosa ac tenaci liquore cohærens, manuum digitorumq; impressorum vestigia exacte refert, sed ut & tangentes denigret.

II. Talem corticosam pinguem colliculorum terram Ligni fossilis Pruffici judico primordium: Neq; lignum nisi siccitate, & qualicunq; soliditate, quâ magis compactam longiori fibrarum protensione, continua cohæret, à Corticibus istis differt.

III. Corticosi enim colliculi ab uda tenaci terra nascendi originem sortiuntur: Hanc postquam maris salugo aliis subterraneis Salibus admixta maceravit ac subegit, secedente humore superfluo, aër aut calor Solis exsiccatur; Siccitate verò à se invicem secedunt partes, quarum pinguedo exhalavit, aut intus concessit; aliæ, quæ glutine hoc abundant, mutuo, licet in crustas compactæ cohærent, speciemque ligni referunt; ubi iusta siccitas, qualicunq; multarum crustarum cohæsiōni, lignonam formam conciliavit.

IV. Bituminosam verò Corticum & ligni esse naturam non solum terrestris pinguedo, sed & examen ignis monstrat; accensa enim fomitis instar serpentem ignem propagant, sulphurq; naribus afflant; & destillationi exposita, uti inferius tradituri fumus, aliquot oleosas particulas, olei petrae simili odore, dimittunt, præterquam quod liquor destillans succineum pingue quid exhalet.

V. Post bitumen Corticum & ligni generationem salia subterranea promovent; ab his enim siccitas, & crustarum Species deducenda, intimè enim lignis & Corticibus adhærent. Vitriolum superius differuimus, quomodo cortices undiq; ambiat, atq; cum illis concresecat.

VI. Aliorum salium non ita manifesta est demonstratio: deprehendi tamen in siccissimorum lignorum, corticosæ compagis, interstitiis scintillantes salinas stellulas & fila splendentia, quæ vitriolum minimè referebant, insipidæ enim prorsus, aut subdulces, lenissimè adstringentes: aquâ affusâ eduxi illas stellulas, lixiviumq; aluminis aut magis Martis subdulcem saporè prætulit, ut tamen Vitriolica virtus extremum perciperetur, quæ inspissato lixivio evidentior, aliquo tamen subdulcis aluminosi aut martialis saporis sensu.

VII. Nitrum quoq; sub hoc ligno latens olim detexi, forti lixivio vitriolicis particulis segregatis; quamvis ipsi vitriolo Pruffico nitrum videatur admixtum: fortè & stellulæ ac fila salina per intimas ligni fibras diducta, nitrosæ sunt naturæ.

VIII. Alumen quoq; in Crystallis Vitrioli latet, si non prorsus alumini vindicandi, quos SSS componere afferimus, quiq; amiantho aut alumini plumoso, similes conspiciuntur; Acidulus enim horum sapor, ad illum salis succini volatilis proximè accedens.

C. IV.

PRUSSIA bituminosa; vera Succini generatio primum à nobis demonstrata.

§ I. **M**atrice cognitâ quibus bituminis & salis virtutibus sit impiagnata, facilè est conijcere quomodo succineus foetus Prufficus intra illa n concipiatur.

II. PRUSSIAE solum undiquaq; bituminosum cogita: insignes enim glebæ bituminis condensati in abditis terræ aut luti aliquo-

aliquoties à colonis casu deprehensæ; ipsemet aliquot librarum frustum non procul à Regiononto ex limo eductum conspexi; quin olei rivos ex terra dimanasse, non vanâ famâ accepi. Cespites verò bituminosi ex pluribus locis effodiuntur.

III Bituminoso itaq; litoris Sudavici solo, calor subterraneus, quicumq; iste fuerit, bituminis exhalationes per interanea dispersas, undiq; confociat, & in guttas cogit, præprimis ex corticosa aut lignosa matrice easdem congregat; quod dum agit, simul vicina salia pervadit ipsorumq; effluvia secum abducens bituminosis guttis immiscet; salina spicula intra matricem adacta fluorem bituminosum sistunt, & si nullæ suppetiæ bituminosarum guttarum à calore submittuntur, gleba pro modulo incunabuli, quod intra lignum ipsi concessum, formam subit, omniq; exhalationum motu sopito, caloreq; evanescente, salinæ particulæ rigorem recuperant, bituminosis superfluum humorem exhalantibus; sociatæq; succineam gemmam producant; nitidiorem, splendidiorem, fragrantior, firmiorem, ex puritate & proportione exhalationum bituminosarum ac salinarum.

IV. Hæc vera Succini est generatio, quam ante nos nemo Erudito Orbi perspicuam reddidit: siquidem præconceptis opinionibus laborantes, in animalibus, in vegetabilibus, in fundo maris prima Succinorum incunabula quærendo, à veritate aberrarunt omnes. Neq; istos Succinorum natales in lucem produxisset, nisi crebra litoris Sudavici peragratio, & attentata fodinarum perlustratio Propitii Numinis ductu me recto tramite fecissent verum cernere.

C. V.

Eadem hæc Succinorum generatio: Succinum in animalium ventriculis repertum.

§ 1. **A** Sensus meruit nostra demonstratio, maximis Europæ Eruditæ nominibus ipsam probantibus. Aliquibus tamen is superest scrupulus, an eadem Succinorum, quæ mare ejicit, generatio statuenda? Verum quum in vulgus hic locorum jam notum sit, ex collibus marinis tempestatum vi disjectis aut convulsis Succina prodire, quæ à fluctibus ad litus advolvuntur; capturæ fructuosæ, aut inanis, ex collium istorum divulsione, leviori aut profundiori, sumto indicio; Qui,

inquam, quum haustilia Succina intra colles generari certum sit, alius modus intra hos generandi reddetur vero similis?

II. Sanè in collibus submarinis non minus quàm in litoreis Naturæ Officina erit instructa : addo, quod inter ejectamenta maris & lignorum fossilium copia in litore Sudavico, æque ac in Neringiensi, reperiatur : quid si colles alluvionibus obtekti, qui quondam terræ pars fuerunt ? Si quoq; in collibus submarinis reliquorum mineralium eadem generatio, cur non & Succinorum ?

III. Caterum sicubi extra Matricem lignosam, in luto cœruleo, in terra corticosa, flava, sabulosa, Vitriolica Succinum nasci contingit, ne tunc quidem alia ratio generationis suberit : pariter enim ex bituminosis exhalationibus in guttas condensatis salium justâ miscelâ, istæ glebæ pronatæ fuerint.

IV. Neq; tamen ubicunq; reperitur ibidem & nativa Succini sedes illicò asserenda, per maris enim vehementiam à matrice avullum in aliena loca sæpè rejicitur.

V. Quin & animalium ventriculis recondita Succina novi ; visceribus patefactis exemta Amici dono miserunt : nec tamen in animalibus Succina generata dicemus.

VI. Ex accolis litoris Sudavici addidici, omnis generis animalia, terrestria, aquatilia, volatilia, avidè succineas glebas deglutire, adeòq; intra mactatorum viscera non rarò observari. Corvi & Cornices tanta copia ingerunt, ut egerere rursus vesperi cogantur & minutia complures sub arboribus, in quibus confident, inter excrementa reperiuntur.

Ab asellis (*Pomucheln*) deglutitæ plures mihi obvenere ; insignior trium digitorum transversorum longitudine, duorum latitudine spectatur. Est ex Ove globus succineus mirabilis, quem crustâ gypseâ mucus ventriculi obvelarat, quâ ab Electrotorçurâ imprudenter abrafa, patuit ex pluribus giebis, à calore animalis subactis, fuisse formatum.

VII. His de Succini generatione traditis, veterum aliena placita facilè rejiciuntur ; neq; enim animalium, neq; arborum, neq; maris genitura Succinum esse poterit, postquam fossilis certa matrix in telluris gremio summâ accuratione demonstrata fuit.

Sectio Tertia

Rudis Succini, & illorum, quæ in eodem apparent, aut ipsi adhærent, vel includuntur consideratio.

C. I.

Collectio Succini ; an molle vel durum ex matrice prodeat ?

§ I **E**T mare & terra in Prussiam succinea dona confert : sed maris dona partim in litore leguntur, partim ex aqua hauriuntur : Vadoso scil. mari, signis apparentibus, coloni reticulis conto affixis fundum verrunt, aut fluctibus volventibus eadem adversa opponunt ; hæc quæ haustilia : reliqua, inter ejectamenta, quæ natanda prædæ indicium faciebant, algarum, farmentorum, lignorum aut arenarum sedulo investigantur & seliguntur, lectaq; audiunt.

II. Ex terra verò, quæ fodiendo acquiruntur, fossilia appellantur : Amam longiori conto præfixam venæ, in montium litoreorum jugis conspicuæ, admovent, tentando sicubi glebam ligno immerfam offendant, quâ animadversâ lignum leniter radunt, amâq; subjectâ glebas excipiunt, exceptasq; adducunt, saccoq; à collo pendulo indant.

III. Fodinas subterraneas Litus Sudavicum ignorat ; in exterioribus partibus fossorum opera hæret, fossioq; ad venarum ductum prisca ignota MAGNI FRIDERICI WILHELMI auspiciis primum montes exercuit.

IV. Nec tamen ubiq; fossioni patet litus, sed certorum recessuum juga ista operâ fatigantur ; *Eroß, Gubnicken, Ekroß Dirschkeim, Warnicken, Strobschnee, Palmnig* ; & sicubi matrix lignea se conspicendam præbet, atq; ad eandem facilis ac tutus est aditus.

V. Succinum uti ex matrice producitur, quod in fossorum operas intentus ipsemet expertus sum, rigidum & durum tactu dignoscitur : contingit aliquandò frangi dum protrahitur, sed vitio glæbæ ; Succinum enim Succino duritie præstat.

VI. Non pauci tamen & prisco & nostro ævo mollia ac liquida quidam ab alterâ parte durâ, ab alterâ mollia succina sibi visa jactitarunt : quæ mihi isto nomine oblata, nec fragrantia, nec sapore, nec deflagratione se succina probarunt ; ca-
su

ſu itaq; inter hauſilia reperta bitumina iſtis Auctoribus in ſuccineum cenſum referre placuit. Verùm & picea gleba, & carbo foſſilis, & ſegmentum pice navali abductum, aliaq; plura unâ à fluctibus maris in litus projecta, iſtâ ratione ſuccinei cenſûs habenda forent.

VII. Opinio, quæ in fundo maris ſcaturigines liquidi bituminis commenta eſt, ut à ſalfugine maris coagulatum ſuccinum haberet, mollia iſtiusmodi ſuccina peperit: Neq; hauriendo, neq; ſodiendo, neq; legendo ſibi mollia cognita, illi qui rerum ſuccinearum aſſiduam curam gerunt, aſſeverarunt omnes. Ipſe, magnos ſuccinorum rudium acervos perſcrutatus ſedulò, nullum molle adverti, quod virtutis experimento ſuccinei generis agnoviſſem.

VIII. Vulgo perſuaſum eſt, diſcrimen foſſilia & hauſilia intercedere duritiei potiffimum, & puritatis, ac cruſtæ diverſis notis. Verùm falluntur, qui iſtud in animum inducunt ut credant: Evenit ut extra matricem alienis in locis ſepulcorum robur aut calor aliquid virii contrahat, craſſiori etiam cruſtâ ſuperinductâ; hi tamen caſus nativorum differentiam minimè inferent: Æque intra colles ſubmarinos, ac intra litoreos, pro varia bituminis & ſalium copiâ ac virtute nobiliora & ignobiliora ſuccina generari certus ſum.

C. II.

Varia ſpecies rudium glebarum; Phenomena; exterius annata.

§ I. **I**N glebis ſuccineis formandis mirum Naturæ elucet ingenium: ut in lucem eduntur, pira, amygdalas, cepas, piſa, aliaſq; fructuum ſpecies, aut peregrinorum corporum ſimulachra, vario luſu referunt; Guttarum his apud Electrotoretas nomen, quum globolaſam figuram maximâ ſui parte exprimant.

II. Major pigmentorum in cruſta denudatis admiratio. Literata Naturæ Succina plura vidi: teneo in quo albefeſcens lineæ flexu ſuo concinnè literam S. Latinorum efformavit, reliquâ fruſti facie flavâ: Arabum ac Hebræorum characteres quædam ruditer exhibent.

III. Præterea arbuſcularum, frondium, nubium, rudium, aliarumq; quarumcunq; rerum delineamenta in ſuccino variegato curioſus oculus advertet.

IV. Eſt mihi Pectore tenus efficta ſenilis imago, in ulna infantem

infantem reclivem monstrans ; IESUS parvulus in simeonis amplexu hærens animo obversabatur, quando primùm hanc Naturæ picturam intuebar.

V. Rumor increbuit, fidem habentibus Eruditis, ducatum Belgii fœderati insignibus & Symbolo conspicuum intra Succinum ductu Naturæ dilineatum comparuisse. Ego vanum arbitrator rumorem ; neq; cohærent quæ de nummo Auctores prodidère ; alii polonicum grossum simili Naturæ ingenio impressum tradidère ; pari fide : mihi incredibile videtur, illorum, quæ prudentiæ consilio, artisq; ministerio peraguntur, ectypa à naturâ, animæ vitali destitutâ, reddita esse unquam, aut posse reddi.

VI. Cæterum & quæ Succinis concreta adhærent, memoratu non indigna puto : Inter hæc Algæ vesicularis & tenui foliæ rami, radicibus firmiter infixis, ex succineis glebis propululantes inventient locum ; tum flex parvulus, eminentiori liberâ, latiori parte Succino obvoluta : Alii glebæ lamina ferrea agglutinata est : Et segmenta lignorum, conchyliâ, variaque aliâ adnasci contingit.

C. III.

Animalculorum Succino inclusorum accuratior demonstratio.

§ I. **A** Nimalculorum succinea funera, jam Plinio & Martiali celebrata, intentiorem curam exposcunt ; ultra triginta species insectorum in meis succinis numero ; muscas, araneas, culices, formicas, papiliones, apes, millepedes, teredines, curculiones, erucas, scarabæos, ex cornutis & deauratis aliquot, & quorum nomina memoriam subterfugiunt.

II. Sunt qui & perfectiora animalia Succino condita memorant, ranas, lacertas, pisciculos. Quibus ut fidem habeam ægre à me impetro, quamvis Plinius lacertam, Martialis viperam Succino tumulatam habeat ; Sed & isto ævo pretii cupidus artis fallacias intendere novit. Hermanno decantata Ranæ & Lacertæ sepulchra non uno modo mihi suspecta redduntur. Pisciculos fraude artis Succino inclusos, jam aliis animadvertum est.

III. Nativa animalculorum succinea feretra ab arte elaboratis illo maximè distinguis, quod in istis non procul à superficie, insecta implicita reperiuntur, in his verò meditullium occupant ; scilicet artem non ita feliciter occultarent Eleærotoreu-

tæ, si extimas partes excavarent, illisq; animalcula crederent, translucida enim succinea lamina fraudem proderet. Si quoq; solidum purum, nullis fissuris hians, nec crustarum compage distinctum est Succinum in quo sepulta sunt, illud non à natura fabricatum scias monumentum; Pleraq; enim glebæ succineæ, quibus animalculorum exuviæ sunt repositæ, id quod millies contuitus sum, corticatim cohærent, aut fissuris hinc inde sunt intersectæ, ex quibus & pars exuviarum aliquando exterius conspicienda prominet.

IV. Neq; omnium intra succinum reconditorum animalculorum par est conditio: Alia situ obducta, alia nitida, quædam succineo fulgore splendentia intueor: Duas apes & erucam, nidumq; curculionis situs obtexit; scarabæus fulget; ex muscis quædam nitent.

V. Porro alia vivacitatem, alia languorem præ se ferre; nonnulla quasi evigilantia, cum conatu vinculo isto se extricandi, conspicias.

VI. Quædam Succina integrum examen insectorum, & ejusdem & diversi generis, involutum, commonstrant.

VII. Vexata hinc Curiosorum quæstio, quomodo Succinum animalcula oppresserit? Non pauci difficultate quæstionis permoti fatum arborei succi Electrum contendunt, quasi resinis aut gummi arborum adrepentia animalcula irretirentur facilis: Verùm absq; experientiæ suffragio; neq; in resinosis aut gummosis stillis hunc in modum, si rectè memini, inclusa insecta magno numero, si modo ullo, Curiositas hætenus detexit; extrinsecus adhærentia conspeximus, non ita suo liquore obtecta.

VIII. Alios gravitas argumenti eò adegit, ut negarent esse quæ in Succinis videntur animalcula; Phasmata ludos istos dare. Sed fractorum aut lectorum inspectio hos refellit, manifesta enim insectorum supersunt indicia; licet enim corpuscula animalculorum vis biuminosa ita subigat, ut fibris succineis intercurrentibus viscera condensata in lapidem indurescant, quando facilis per rariorum texturam insectorum effluviis succineis est com meatus, tamen corporis alieni habitum luculenter discernere datur; Apumq; nostrarum exuviæ, interaneis consumptis istud ob oculos egregiè sistunt. Posset Phasmatibus etiam opponi, quod quidam viscera animalculorum in Succinis distinctè sibi cognita affirmant: Verùm artis commentum ejusmodi succina concinnavit; quæ natura composuit, non ita discreta monstrant viscera.

IX. Fu-

IX. Funestos itaq; casus, quibus insecta à Succinis sunt oppressa, ut rectius percipiamus, repetendum memoriâ, quod insectis usu veniat, si quando tempestatum aut hiemis injuriâ compelluntur, cavernas & latebras ubiq; quærere, inibiq; somno sepulta delitescere; id quod toties contuemur, quando muscæ ex rimis fenestrarum vetustate exesarum situ conspersæ subito procedunt, hypocaufti vel Solis calore excitatæ.

X. Quare cum & litorea latibula non unum genus insectorum subintret, in illisq; aliquando hæreat invitum, aut obdormiscat, exhalationibus bituminosis à calore subterraneo in laticem collectis, ubi in matricem Succini, quæ latibulum ac dormitorium interea præbuit, liquor destillat, eadem implicat & obtegit, gremioq; suo suscepta quando succinum evasit, commonstrat.

XI. Contingit bestiolas in dormitoriis istis à calore subterraneo excitari; aut in vivas fluor bituminosus impingitur; sed quum nullum vigilantibus patet effugium, eandem cum dormientibus sortem subire coguntur, ut tamen sortis tunc suæ in sepulchris succineis relinquunt memoriâ; vivaciori atq; animosiori corpusculorum simulachro.

XII. Firmat nostram sententiam istud, quod succino sepulta insecta pleraq; sint ex illorum genere, quæ cavernas in dormitoria eligunt: majorem partem etiam languida ac somnolenta, aut mucosa transparent.

XIII. Vivacia, qui cum nisu obluantur, aut alas expandunt, abitumq; parant, rariora pura. Sed tantam vivacitatem, quæ amoris æstu in coitum animalcula concitarit, ut isto nexu cohærentia succineus latex involvisset, hospitio huic subterraneo minimè convenire autumo; Quare quæ culicum muscarumve istos hymenæos ostendunt feretra suspectis adnumero.

C. IV.

Vegetabilia Succino inclusa; mineralia itidem; & aqua.

§ I. **O** Bvia sunt cuius Succina, quibus animalcula continentur; speciosiora alia depromam quæ plantarum germina sinu suo obvelant.

II. Est mihi in quo explicata algæ vesicularis folia alas Aquilæ expansas & pedes cum corpore utcumq; adumbrant. Aliud semen tilix, stipitisq; partem; aliud folliculum diductis foliis

D

hiantem,

hiantem, quatuorq; femina complexum, ex quibus apex medius exurgit, cauliculo ad superficiem protenso & prominente; est quod muscum, in pergulæ s. porticûs hortensis speciem, fornicatis operibus compositum obtutui sistit: In alio flosculus minimus marcescens, in altero rosmarini silvestris, Pruffis Korhl dicti, ramulus tribus foliis divisus transparet; Rude aliud algæ memoratæ vesicularis ramum majorem per corticem non politum ostentat.

III. Plura ex musco villos dissectos obtinuere: Nobile autem illud, in quo pars albescens convallem & colliculum musco investitum exhibet, sed per speculam quasi, quando ex flavo ignei coloris succino, huic amœnissimo spectaculo mirabili naturæ artificio quasi vitrum est objectum, per quod mucosi apparatus delicatior esset aspectus: Nec vile alterum aqueo lactescentis coloris, quod villorum muscosorum crispata congeries nobilitat. Spectabiliora hæc herbarum succinea monumenta quàm illa animalculorum censeo.

IV. Major copia Corticibus, lignis, & festucis intertextorum; festucæ pineæ videntur, specie istarum quibus formicæ acervos extruunt; Verum accuratiori examini fossilis ligni ac corticis momenta patuerunt.

V. Ex minerali regno quoq; adducenda, quæ succinis inclusa: Vitriolum sæpius saporis promptè dijudicandum; Pyrites quandoq; crebrius ferrum, de quo Electrotoreutæ conqueruntur, quod non nisi cum detrimento instrumentorum educatur: Armatura quoq; aurea & argentea, divulsis coagmentatis partibus, in impuro conspicitur.

VI. Sed & aquæ guttas intro receptas diversis alveis stagnantes Succina detinent: qui effluit liquor falsus aut subsalsus, aliquid & insipidus. ¶ Non exsicari, ab aliis cum Luna crescere & decrescere liquor traditur; habeo in quo exiccatus est; habeo in quo perennat semper idem.

VII. Quæcunq; autem ex plantis, mineralibusve succinum complectitur, casu haud absimili, dum in matricem illapsa sunt, à fluore bituminoso obsessa atq; occupata intelligo.

VIII. Aquearum guttarum intra Succinum occlusarum singularis ratio cogitanda: Udam matricem calida bituminosa exhalatio obsepit, intro compulsâ aqua à calore subterraneo consumi nequit, & ob copiam circumstantis bituminosi latius nullam rimam quâ diffunderet invenit; præcluso itaq; exitu, captiva

captiva se includi passa est; conatum elabendi, quando in arctum coacta fuit gutta, manifestis indiciis quædam glebæ produunt.

Seçtio Quarta.

Ad quam classem Succinum sit referendum, & quot modis à reliquis differat mineralibus.

C. I.

Succinum non ad metalla, nec ad terras aut salia, nec ad bitumina aut sulphura esse referendum.

§ I. **F**ossilis Succinum declaravimus, illisq; quæ rudi adhuc accidunt generationem illustravimus, sed ut penitus natura introspiciatur, genus fossilium ad quod accedat proximè explicandum erit.

II. Metallis non esse accensendum, vel illud arguit, quod nec ductile sit, nec liquabile: sicubi enim in fluorem deducitur soliditati ejus multum decedit, contra quam metallis evenit.

III. Fuerunt, qui Succinum fundendi, & parva frustra in unam molem salvâ firmitate uniendi artem se tenere asseverarunt; inter adeptos numerandi, si idoneis documentis fidem fecerint; neq; minus quàm ex lapide Philosophorum lucrum Electrotoreutæ ipsis promittunt. Ego variis experimentis, cum fusioni Succini operam dedi, frustra istud tentari didici, siquidem Salium vis, à qua maximum succinorum robur, inter solvendum avolat; nec à fuga retinetur, nisi addito aliquo; eo ipso tamen soliditas corrumpitur. Quod si calor tam blandus admoveri posset, qualem natura in animalibus humente vapore miscet, non desperandum arti putarem; Globus enim Succineus in ovis ventriculo repertus ex pluribus minutis coagmentatus est, relictis juncturæ ubiq; vestigiis; quæ ipsa nec fusorium, sed tepidum glutinandis commodum ignem à natura adhibitum fuisse indicant.

IV. Fusa succina, quibus sceleta obducta atq; succinea funera vendicata, vernix sunt, uti amicissimus D. VOGEDING optimè monuit. Solvi olim Succinum & liquefeci, solo ignis admiculo, nullâ aliâ readmixtâ, sed fragilius justo comperi, imminuta coloris gratiâ, salinis minutiis quæ lateribus vasis adhærebant causam reddentibus.

V. Multò minus ad terrarum aut falium classẽ Succinum referendum erit ; quum terris arctius cohæreat, & salibus sit pinguius, utrifq; etiam humidius.

VI. Ad bitumina & Sulphura propius accedit, ut tamen durities ipsũ ab his discriminet, tam dura enim ac solida pura bitumina aut Sulphura nemo indicabit.

C. II.

Quod Succinum sit gemma : virtus attrahendi levia & humores corporis humani.

§. I. **D**urities Succinum inter Lapides, splendor inter gemmas collocat ; Neq; fragilitas objiciatur ; fragilis & gagates ; gemmæq; gemmis solidiores, nec tamen propterea loco moventur : Electrotoreutæ satis dura Succina experiuntur, alba in primis, ut ferri aciem hebetent ; tórmentaq; & mortaria ludicra, à pulveris pyrii explosione illæsa, soliditatem docent : Summa etiam Succini ex duritie & soliditate gloria : faceffant itaq; friabilia ac fragilia, quæ ignobilitate contenta ab Arte rejiciuntur.

II. Sed virtutum, quæ Succinum à reliquis gemmis discernunt, præcipua Antiquis visa attractiva, ut electrica ipsis vocarentur corpora, quæ facultate trahendi quidquam ad se polerent ; & celebre hujus virtutis nomen Platonis etiam ingenium in explicando exercuit. Recentior ætas quæ res naturales intentioni experimentorum curâ explorat, aliis gemmis, lapidibus, vitris, bituminosis, resinosisq; Sulphuri, asphaltico, lacæ communem vim attrahendi advertit. Reliquis tamen gemmis fortius Succinum attrahet, ut quod attritum pinguis efflavia eaq; tenacia copiosus emittit : Virtutem enim hanc oleosis particulis adscribendam persuasit experimentum, quod de colophonia gemina cepi ; altera enim post olei destillationem excepta pariter se electricam adducendo levia probabat ; altera vero, quam post Balsami nigri liquorem eximi, licet nitida & quasi vitrea esset, nullam vim attrahendi exerebat : Nimirum illa aliquid pinguedinis retinuit, hæc verò ☺ instar omni bituminosâ pinguedine prorsus exuta fuit.

III. Veteres quosdam exceperunt, quæ non adduceret ; Sympathicæ & antipathicæ miraculo ; perperam admodum, siquidem & ocymum & oleosa & humida, ipsaq; aqueas guttas à succino attrahi pro labitu demonstro, insigni & politâ gløbâ admota ;

motâ; eleganti spectaculo, quando effluviis ingredientibus guttas in bullam adfurgit, aut quando pendula transilit.

IV. Sed & in corpus humanum hâc virtute Succinum agit: frusto cervici alligato partem, quam leviter attingit, leni fudore humectam tactu percipies. II. BOYLE, Angliæ imò Europæ Eruditæ maximum quondam decus, enarrabat & incredulo mihi asseverabat, illustris profapix Virginem globulorum grandiorum lactei albescentis corollâ ita affectam ut os in tremorem & quasi spasmus ageretur, quoties collo suspensam gestaret, remotâ verò corollâ tremorem cessasse & convulsionem. Efficaciam autem attrahendi humores in foniculis quidam globulis succineis pensensere.

V. Sed quod duorum pedum spatio distantia corpora, levialicet, attraxerit, mihi incognitum; palæari veste induta animalia vero quod rapuerit, prorsus fabulosum: quibusdam tamen persuasum fuit, ut crederent.

C. III.

Odor, Sapor, Color & Levitas Succini.

§ I. **P**ropriâ Succino est fragrantia, qualem nulla gemmarum exhalat; neq; ex reliquis naturæ scœtibus, aromaticæ sortis, quidquam parem odorem spargit; non thus, non myrrha, non camphora, nec mastiche; In resinarum intra formicarum acervos abditarum glebulis imitamentum habes oddraminis, sed ut in attritis & accensis discrimen se prodat illicò.

II. Diversus est flavorum sive igneorum ab albescentibus Odor; illorum pingua, adeoq; blandiora, horum salsa & acriora sunt effluvia, quæ haud similiter nares afficiunt.

III. Peculiaris quoq; inter gemmas Succinis est Sapor; sed & hic variat, uti oleosarum & salinarum particularum variat miscela; alba fibras linguæ pungunt, flava non item.

IV. A plerisq; gemmis & colorum varietate differunt: Nigrorem refugiant; opaça rara sunt reperta, superant inter pura pellucida.

V. Deniq; levitate parem vix nominabis gemmam; dono dederam Amico rei gemmarix gnaro, peregrinè ex Asia reduci, corollam cum armillis & manubriis cultellorum variegati coloris, nec patriam gemmam dignoscere potuit nisi de pondere admonitus.

C. IV. *Aliæ*

C. IV.

Aliaë Succini virtutes, quibus à gemmis differt; usus in medendo, citra præparationem Artis Pharmaceuticæ.

§ 1. **V**ana quorundam fuit opera in viribus Succini recensendis, quando Virginitatem probandi facultate idem pollere, aut Lunæ decrementis incrementisve respondere prodiderunt.

II. Princeps virtus est corporibus animalium mederi, ad quam gloriam nulla gemma æquè accedit: Crudum citra artis operam est salutare, sive intus sive extus applicetur: Indis & Chinesibus suffitus in delitiis habetur, ut in luxum degeneret: Sed Catarrhis ex pituita suffimentum prodesse vulgus novit; Exhalationibusq; succineis alexipharmacis acceptum quondam tulerunt Electrotoretæ Regiomontani, quod ipsi à peste manserunt intacti: Certè non efficacior adversus contagia suffitus, quam ex Succino; Neq; ulli ex fodinis litoris Sudaevici graves aut pestilentes erupère unquam vapores.

III. Fluxionibus capitis alba perpolita Succina sunt proficua, cervici alligata humores avellunt; blanda quoq; oculis flavo- rum affricatio; & fonticulis succinei globi lenius induntur.

IV. In pulverem contusum ad Urinam ciendam, ad calculum propellendum, ad muliebris sexûs menstruum profluvium movendum multum valere, si cætera sunt paria, quotidiana loquitur experientia. Dono à Generosa Domina acceperam calculum plurium unciarum, duos articulos digitorum & supra latum, tres longum, quem carnificem Rustica in sinu pudoris tres menses passa erat; dato Succini albi pulvere, cochlearis mensurâ, feliciter carnificinâ liberata est; ipsam aniculam ad me adduci curavi, ut omnia exquirerem accuratius.

V. Pariter Succini pulvis, vino infusus, hinc sub operculo incoctus, calido vino epoto, & urinæ & calculo & mensibus trahendis inservit, quamvis minus efficaciter.

VI. In memoratos usus Medicos præstat album sumere; salis enim maxima in his erit virtus. Atq; PATERNUS PATRIÆ in subditos affectus per præfectum litoris ea propter poscentibus colonis qui circa Succinum occupantur, libras duas albi in tutelam & curam sanitatis clementissimè quotannis dilargitur.

Uſus Succini in medendo per præparationem Artis Pharmaceuticæ.

§ I. **L**ongum foret minutim recensere, quæ Pharmaceutica in externa & interna remedia ex Succino præparat; præcipua ſolum attingo: Magiſterium reſinoſum ſalubriter Pilularum formâ uſurpatur, nec Baſſamo Copaibæ cedit; ſive urina cienda, ſive pituita digerenda, ſive gonorrhæa temperanda: Idem Cephalicis Emplaſtris convenit.

II. Colophoniam Diaphoreticis quibuſq; & Stomachicis Emplaſtris congruit; commodo maximo ſi adverſus paralyſin, apoplexiam, aut epilepſiam, aut etſam gangrænâ muniendæ ſunt partes; ſumtu minori: Debilitatos ab arthritide artus benignè fovet: Niſi domeſtica deſpiceremus, vel magis ſi non inconſultis circumſtantijs domeſticis temerè abuteremur. Colophoniam Succini præ divinis quibuſq; ac miraculoſis dictis Emplaſtris commendarem.

III. Oleum Succini Europæ & Aſiæ præclarum præbet medicamen, ſed imprudentiâ Medicæſtorum infamiam incurrit; Siquidem in gonorrhæa, calculo & menſibus ſuppreſſis sæpè in exitium ægrotis ceſſit: Parca ejus ſit doſis, gutta una & altera aliquot drachmis Sacchari vires impertit; frigido & pituitoſo cerebro una guttula vertici aut ſuturis illita medetur; goſſypio excepta auribuſq; admota ſtutus & tinnitus diſcutit; ambuſtas frigore partes reſtituit; partui difficili fert opem, quod vel Veterinariis in Pruſſia innotuit, quamvis hiſ pulvis magis in uſu Oleum autem eligendum quod æreum, nullâ ab igne notâ empyreumatis impreſâ, albefeſcens, ſubtiliſſimum & fragantiſſimum.

IV. Salis volatilis Succinei contra Epilepſiam aliolq; affectus Cephalicos à pituita oriundos decantata eſt medicina: Sed & Diureticum inſigne præſtat.

V. Eſſentia Succini eſt olei ſubtilior portio, adedq; eadem de hac tibi promittes commoda, ſed quod ſpiritus vini mixturâ diluta eſt largius in uſum aſſumi poteſt: valet quoq; ad arcendam gangrænâ extus.

VI. Sunt qui phlegma medicamenti adnumerant, ſed quodcunq; ipſi in eſt virium olei atq; ſalis reliquiis debetur, quibus ſi privatur fatuum ac ſumoſis exhalationibus imbutum reſtat.

VII. Quod poſtremum deſtillat craſſum oleum non niſi vulnæ frigidorum artuum medelam conveniet, empyreuma enim

enim graveolens reddit, ut fatius æstimem isto abstinere, & colophoniam integris viribus fervare.

VIII. Pluribus modis istæ præparationes variant, & aliis combinantur, parumq; abest quin omnibus morbis ex Succino paratum auxilium profferet; sed simplicibus delectamur magis itaq; composita negligimus.

IX Illud unicum adjicio, mæ justâ analysi ductu naturæ pura ab impuris separando, blando in subsidium advocato igne vires Succini omnes ita coadunare ut salvâ fragrantia nativâ, pinguium & salinarum particularum salvâ quoq; efficacia, externo internoq; usui idoneum remedium evadat: Balsamum Succineum voco, in quo remotis terrestribus graveolentibus partibus volatiliores atq; delicatiores anicissimo fluoris nexu arcè coherent, nullo alieno in societatem admisso.

X. Quicquid à succino crudo aut arte quomodocunq; præparato expectari potest, citius, tutius & jucundius à nostro Balsamo præstabitur. Internè formâ pilularum commodissimè assumitur, aut boli; externè Apoplectici, cujus & colorem præ se fert, Balsami in modum applicatur; gingivis, linguæ, palato, in deliquiis, in passionibus hysteris, epilepticis, Paralyticis, cum fructu affricatur: Prophylaxeos ergò quâvis septimanâ bis terve grana quinque, septem, decem, imo XV. tuçò usurpantur; similiter in renum, Vesicæ, genitalium certis morbis, admixtis anodynis; contra tinnitum aurium quam oleum affert medelam, at certiozem.

XI. Balsamum hoc ut meditando elicerem fecit olei succini vulgaris ob empyreuma ingratus odor, ob cujus fastidium quidam usum prorsus intermiserunt; fecit & ab olei usurpatione periculum, quum igneæ prorsus sit naturæ; fecit & salis volatilis auxiliaris copia, quâ oleum destituitur.

XII. Non malè ap. Hofmannum & Ettmullerum Balsami Peruviani gratia oleo Succini jungitur; Ast felicior Peruviani & nostri Balsami Succinei, adversus gonorrhæam & fluorem album inprimis, societas erit.

XIII. Balsamum Succini vulgare ex Δ . admixto nihil habet cum nostro commune. Sed nec elegantius Ettmullero commendatum quod Succini oleum & Sal volatile triplo olei Nucistæ expressi conjungit, ad illud accedit, nostrum enim & corporationem & colorem ex se ipso habet.

Sectio Quinta.

Chimica & Pharmaceutica Succini analysiſ, cum
matriciſ lignæ aliorumque litoris Sudavici
mineralium examine.

C. I.

Succini deſtillatio.

§ I. **S**uccini notior eſt deſtillatio, quam ut deſcribi opus ha-
beat: Et XX & retorta huic negotio inſervire valent; verùm per rimas multum olei & ſaliſ elabitur ſi retortam adhi-
bes, vehementiſſimam enim olei & ſaliſ vim nullum lutum Phi-
loſophicum coercebit, præſtat igitur retortæ operâ uti.

II. Attendendum autem ut alba, ſi ſaliſ, ſi olei copiam eli-
cere fatagiſ, ut flava eligaſ: ex ſſj. albi recepti ſaliſ volatiliſ
ſſs. quam ex flavi ſſj. vix ſj. elicias. Feliciuſ quoq; & ſuavi-
uſ oleum proveniet ſi polita fragmenta, aut nitida, tenui corti-
ce lucida fruſta, quàm ſi impura, craſſâ cruſtâ inveſtita, aut
vulgarem raſuram adhibueriſ, nihil autem ſuccino eſt admif-
cendum, quamviſ ſiliceſ & arenaſ addere olim fuit in uſu.

III. Abſit igniſ vehementia; ex arena calor leviter intendi-
tur; atq; juſto regimine mox cum phlegmate ætherea olei por-
tio aſcendit, quam limpidam peculiari vaſe excipieſ; ubi fla-
veſcens oleum prodiit cum ſale volatili, ceſſet deſtillatio.

IV. Urgeri quidem poteſt Succinum, ut craſſum liquorem
nigrum fundat; parumq; capitiſ mortui nigri & ſplendentiſ in-
ſtar Colophoniæ erit reſiduum, ſed hoc omni virtute olei &
ſaliſ eſt ſpoliatum; ex ſſſs. albi reſtabat ſj. hujus capitiſ mortui.
Sed præſtat aliquas Colophoniæ vires relinquere, quando gra-
tior hujus præ fatido nigro baſamo eſt uſuſ.

V. Sal volatile, quod ad roſtrum vaſiſ evolavit, aut lateri-
buſ adhæſit, calidâ aquâ abluitur, atq; ut ab admixtiſ oleoſiſ par-
ticuliſ ſeparetur, chartâ humectatâ ſolutio percolatur; tranſ-
eunte ſale, reſtitat oleum: à ſolutione percolatâ poſtea ſuper-
fluuſ humor abſtrahitur, ut tertiâ pars relinquatur, quæ frigi-
ori exponitur, atq; ſingulareſ ſaliſ concreſcunt cryſtalli, milia-
reſ quaſi ſive grandinoſi.

VI. Aliuſ eſt moduſ Sal depurandi, ſi ſeculentum vitro lon-
giſſimiſ colliſ inditum cinerum aut arenarum calore exponitur;
niveiſ enim flocciſ, ſive ſpiculiſ ad ſublimioſa loca evolantibuſ,

in fundo impurius pars hæret: verùm hæc operatio cum jactu-
ra vitri & salis est conjuncta.

VII. Quidam & phlegmari separando student, verùm recti-
us hoc cum aquâ, quæ Sal volatile imbibit jungitur, ut pariter
Sale suo exuatur; neq; reiterata destillatio illi conciliabit vir-
tutem, nisi à sale volatili illam acceperit; nec gratus phlegma-
tis odor, ut in salis volatilis conservationem commendari pos-
set. Accepi ex lbs. albi phlegmatis ʒss. quod salis succinei
sapore erat imbutum, repetitâ autem destillatione tumum so-
lum sapiebat, cætera fatuum & ingrati odoris.

VIII. In Colophonia, si non profus fuerit exusta, aliquid
salis latitat, quod ope aquæ calidæ, motâ quâdam maceratio-
nis educes: non nullis hoc sal fixum Succini audit; non rectè,
quia parilis volaticæ est virtutis, sapore & odore eodem: Co-
lophonix autem virtutem hoc quodcumq; est salis intendit.

IX. Oleum omne, ut aliâ operâ depuretur non opus est, mo-
dò recipiens vas justo tempore mutetur, atq; ritè instituitur
destillatio, purissimum statim accipies.

X. Qualitates Olei Succinei ex bitumine sive oleo terræ sunt
derivandæ, qua in re CL. BORRICHIO minimè refragor;
sed quod idem omnes virtutes succinei Petræ oleo vult com-
munes, in hoc dissentio: alteratum enim Succineum odor &
sapor ab illo olei petræ aut terræ diversus demonstrat; at olei,
ex ligni fossilis destillatione, odor olei Petræ, non autem succi-
nei odori congruit: Credo autem alterationem olei terræ in
Succino salium intimæ deberi combinationi.

XI. Quænam verò ista sint Salia determinare non licet, illa
ipsa tamen erunt quæ Succini Sal volatile suâ mixturâ progene-
rant.

XII. Nullum enim est Succinum, cujuscumq; sit coloris quod
sale volatili destituatur; atq; à sale volatili omnis ista peculi-
aris fragrantia; quantoq; sale abundant, tanto in attritu fra-
grantiora experieris.

XIII. Ut ut autem temerarium Naturæ arcana definire, ex
vitrioli tamen Martialis corpore sal istud succineum majori ex
parte componi citra crimen audaciæ assero; etenim in albis sa-
le volatili insigniter pollentibus, & odore & sapore Chalcanti-
um tale manifestò apprehenditur.

XIV. Sed minimè communi vitriolo Sal Succini adscribi-
mus; Vitriolum alteratum sit oportet quod tale virtutis singu-
laris Sal volatile producit.

XV. Esse

XV. Esse autem Vitriolum Prufficum ab aliarum Regionum chalcantio diverſæ naturæ, analyſis inferius declarabit.

XVI. Certè ab acido originem trahere fal volatile, acidus, iſq; non ingratus, fermè vinofus ſapor arguit; ad ſpiritum Vitrioli Philoſophicum proximè hæc gratia acoris in Sale volatili Succini accedit; pungit, minimè corrodens; affuſoq; ſp. vitrioli non efferveſcit, neq; ebullit, nec conſumitur, cum ſp. ſalis armon. commiſſum bullulis excitatis cum ſtridore abſorbetur.

XVII. Subtiliſſimum hunc & gratiſſimum volaticum Salis Succini acorem moderationi bituminofarum exhalationum vindico; quemadmodum V. cum Spiritibus Nitri aut Salis combinatus hos mitiores reddit, ut dulces audiant. Siquidem dum bituminis particulas diſperſas calor ſubterraneus in unum cogit, ſit ut hæc per ditiones vitrioli tranſitum faciant, quas dum permeant, ſubtiliſſima vitrioli effluvia eodem calore excitata ſecum rapiunt, minori, majori copiâ, atq; in matricem ligneam auferunt, ut junctis ſeminiis Succinea pronafcatur proles

C. II.

Alie Succini Præparationes Pharmaceutica.

§ I. **S**uccini, quâ in pollinem terendo redigitur, levior eſt præparatio; equidem parùm intereſt, pulverem contundendo an terendo minutum exhibeas; ſcilicet utroq; modo prodeſt, vel brutorum exemplo, quæ avidè Succinorum minutias devorare annotavimus.

II. Verum tamen quod diviſio in minima ad faciliorem commiſſionem cum ſucco nativo animalis diſponit, non inutilis in medicina iſta erit opera: Adeoq; miror CL. Ettmullero Commenarium Ludovicianum hoc nomine ſuſpectum viſum; quaſi Succinum ſit ſubjectum à nullis menſtris ſolubile; unde dubitamus, inquit, an in pulvere datum, illud aliquam poſitivam in Corpore habeat efficaciam. Non in mentem venit VIRO induſtrio, quod SCHRODERUM dilucidans Succinum in ſubſtantia egregium & ſingulare adverſus Gonorrhæam ſpecificum dixerat: Praxis Pruſſiæ conſtans ipſum reſellit; reſellit & globus Succineus in venicchio ovis coagmentatus; deniq; Sapor Succini commanſi ipſum reſellit.

III. Infuſionem Succini aut coctionem præterirem, niſi inter euporiſta domeſtica meritò hæc præparationes locum ſibi dari poſcerent: certum eſt, quod virtus Succini coquendo in vinum tranſeat; ſed & in fundendo atq; digerendo vinum Succino medicatum impetrabit.

IV. Essentiam sive Tincturam affusus Succino Ψ . parat, qui tamen à puris albis flavedine non tingitur; an Ψ igneus præferat, an dilutus, in dubium vocaveris, illam enim oleosa, hunc salinæ partes deposcunt; verùm cedit Saccinum utiq; & per digestionis quamcunq; moram necesse est ut Ψ . tandem redatur dilutior, præferendus itaq; generosior.

V. Felicius autem tinctura proveniet, si fragmenta tenuissima cum Ψ sociaveris: quidam ol. $\square$ i. p. d. aut $\odot$ fixa addunt, aut his Ψ acciunt, ut major virtus & cœvus in Spiritum transeat; non malè; nisi quod alieni particeps hæc evadat tinctura.

VI. Sed & ebullitione in vitro oblongi colli succinum feliciter dissolvitur, ut virtus promptè suscipiatur, & spiritus illa saturetur penitus; id quod sola digestio longissimâ morâ demum assequetur.

VII. Majores Magisterium ex Succini extracto per acidum redigere satègerunt, nullo operæ pretio; Si acidum Succini pulveri associare cupis, terendo idem assequeris rectius.

VIII. Præstantius magisterium dabit tinctura abstracto Ψ resinofum istud est, imò ipsa resina sive oleosa pars Succini qualemcunq; mutationem passa; siquidem Ψ . quem distillando recipis succineis viribus imprægnatus intimam sui cum Succino unionem indicat.

C. III.

Matricis lignæ distillatio.

§ I. **S** Elegi lignum fossile siccum cui vitriolum non adharebat: Verùm postquam & in siccissimo aliquid salini latitare adverti, stellulas nimirum illas radiantes, fila vel strias, quæ, quidem vitriolicum saporem gustui non offerebant sed inspidæ à lingua judicabantur, & has prius educere decrevi.

II. Fragmenta ligni contusa aquâ calidâ maceravi, lixivium subdulcis aluminosi aut martialis potius erat saporis, ut ægrè tandem aliquid vitriolici perfentisceres; sed ad chrysallos salinos congregandos inspissatum magis atq; magis vitriolicum laporem prodebat ipsiq; crytalli eundem reserebant, nisi quod primum martialis dulcedo linguam afficeret; id quod repetendo solutionem & corporationem in crytallis denuò expertus sum.

III. Exutum sale lignum retorè indidi; & calore arenæ intensissimo, ut intra vitrum fragmenta canderent, omnem humorem elicui: Lacteus prorsus erat liquor qui prodibat, specie emulsionis

emulsionis amygdalarum; quædam postea in superficie cuticulâ. & subsidentibus in fundo particulis calciformibus.

IV. Odor gravissimus sulphureus, qui totum hypocaustum illicò pervadebat; Sed propius admoto liquore nares succineum quid percipiebant, non quidem fragrantis glabæ aut olei, sed phlegmatis aut post destillationem in retorta residui: Sapor quoq; qualis phlegmatis, fumosus ab empyreumate, salso-aciduli quidpiam gustui intermiscens.

V. Lacteus color in liquore postea disparuit, pinguiori relictâ cuticulâ. Denuò partem igni feci exponi, si qua sal volatile & puriores olei guttas reiteratâ destillatione exciperem: Verùm Salis volatilis nihil ascendit, oleosæ autem particulæ subtiliores innatabant, non amplius in modum cuticulæ coherentes; quædam etiam formâ globulorum pellucidorum fundum petierant, igneo succini colore conspicuæ.

VI. Exigua portio olei, aliquot guttarum ex sibi liquoris; sapore & odore oleum petræ prorsus imitabatur; globuli verò, ut ut in fundo resinosi apparerent, levi concussionem liquori commiscebantur.

VII. Calciformes particulæ tenuiori terrestri portioni adscribendæ erunt, ignis vi sursum elatæ.

C. IV.

Matricis lignæ post destillationem examen Docimasticum.

§ I. **L** Ignium ex 6 exemptum brunno-ferruginei erat coloris; multum sulphuris exhalabat; accensum instar fomitis ignem alebat; Superficies ejus leviter rubro pulvisculo conspersa fuerat.

II. Crucibulo impositum per tres horas ignis exercuit; refrigeratum pariter cinnabarino quasi pulvisculo obiectum fuit; flammæ admotum minus promptè ignem suscepit, neq; diu detinuit, nedum ut fomitis instar propagasset: Spirabat autem sulphur auratum, hujusq; saporem commansum præbuit; accensum verò minus sulphuris exhalabat quàm quod in 6 erat relictum: Colore etiam lucidiori.

III. Denuò in Crucibulo ultra novem horas detinuimus, neque accendi amplius potuit, sed instar amianthi album post ignitionem comparebat, nullo sulphuris odore.

IV. Color post tam longam in Crucibulo moram ex griseo partim nigricans, partim splendens: microscopii ope aliæ partes instar scoriarum, aliæ instar chrysocollæ, aliæ instar calcis efformatæ dignoscebantur.

V. Tostum

V. Tostum atq; exustum satis lignum felle vitri admixto igni fusorio exposuimus; & facile coierunt in massam, quæ granula dispersa Reguli martialis exhibuit postea.

VI. Dum verò in unum corpus ista granula fortiori igne cogere intendimus, colliquata cum regulo massa, ex nigro splendens, vitrea producta est; neq; ad reiterandum examen iusta copia ligni aderat, neq; vitreum coagulum in ulteriorem docimasiam sufficiebat.

C. V.

Vitrioli Prussici examen.

§ I. **D**iversâ specie nativum Vitriolum in litore Sudavico progigni superius enarravimus; qualecunq; verò sit, sive illud amianthi forme, sive fufum alterum, attritu chalybis prodit sibi non cum ♀, sed cum ♂ societatem initam; nullam enim cupri indicem rubedinem relinquit.

II. Nativam amianthi forme solutum & in crystallos redactum idem confirmat; subdulcis enim ac planè martialis primo sensu percipitur sapor, qualis Salis sive solutionis Martis.

III. Crystalli non istâ specie quâ Goslariense concrevunt; solutionem autem prius depurgavimus affusâ urinâ, atq; semotis fecibus concrevit terra foliacea; reliquus liquor crystallos sapphirini fermè coloris inæqualibus angulis exhibuit.

IV. Cæterum ex solutione inspissatâ hincq; filtratâ succedente evaporatione, album Olum prediit, quod furno pistoris leviter calcinatum loricatæ retortæ inditum sp. vitrioli intra 24 horas fudit egregium, qualem ex Olo martis alias officinæ parare solent.

V. In Colchotare multum Salis Oli adhuc latere, ope microscopii exploravimus; ut pateat quomodo Olum in colchotare aëri exposito regenerari intelligendum.

C. VI.

Terræ corticosæ flavæ, luti cærulei examen.

§ I. **N**IL intentatum relinquere decreveram, meditabarq; omnia litoris Sudavici mineralia ad examen ignis revocare, ut nec terræ bituminosæ, nec sabulo, nec Dactylis idæis, vel aquæ ex litoreis montibus dimananti parcerem; verùm prævidi non nisi SERENISSIMI indulgentiâ ac munificentiâ singulari horum atq; aliorum omnium accuratius scrutinium inilitui posse; quæ propter studia & conatus meos habere

hibere cogor donec SERENISSIMI augusta gratia vires superandæ rei difficultati pares clementissimè largiatur.

II. Terram tamen corticosam ejusdem cum ligno fossili esse naturæ ignis examen confirmavit ; leviori tostione opus erat ut ex hac aliquid metallici eliceremus, licet quod obtinuimus exiguum esset.

III. Ex luto cæruleo olim per destillationem Spiritum nactus sum volatilem sulphurei odoris, & bituminosi quid in superficie comparebat.

IV. Terram verò flavam ad martem inclinare adverti ; & Vitriolici aliquid traxisse ex confinio sapor arguit & odor.

V. Sed horum & aliorum fossilium litoris Sudavici examen Docimasticum accuratius urgebo, quamprimum SERENISSIMI auctoritate & jussu ipsam tellurem altius introspicere & perscrutari datum fuerit.

Sectio Sexta.

De prudentia civili, quomodo hæc Succinum in rem suam vertat.

C. I.

Succinum regale, quomodo curetur.

§ I. **QUÆ** Physico enarranda atq; demonstranda, quæq; Chimico illustranda erant, succinctè omnia recensuimus ; adjiciendum, quomodo thesaurus hic Succinorum à Prudentia custodiatur, atq; in Reip. usum convertatur.

II. Inter regias opes antiquissimis temporibus repositus fuit, Regibus, qui terras Succiniferas tenuere, jam olim Succina colligentibus, ut magnificentiam munerum aliis pares essent. Apud Solinum REX GERMANIÆ, (PRUSSIÆ intelligendus, quum Germania tantis opibus succineis nunquam gavisa sit, tredecim millia librarum Neroni donum misit. Non unus sed plurimorum annorum congestus iste fuit acervus ; intentiori enim licet curâ nostro ævo hausta & fossa condantur Succina, ad mille libras rarè accedunt, quemadmodum Catalogi reddituum Succineorum manifestant. Sic & publici Succinorum fuerunt thesauri, qui ab Æthiolorum Legatis Theodorico Gothorum Regi ap. Cassiodorum oblatis leguntur ; Barbaræq; gentes pretiosissima quæq; regiis Gazis inferre noverunt.

III. Cessasse tamen & Civibus Succina istis seculis in commercio,

mercium, ex Tacito; & ex Avicenna, quod quondam occupantium fuerint addidimus.

IV. Prisca autem ut mittamus, Prussia inter regalia erucigerorum ordini Succina vindicavit, aliquo in eadem Episcopi Sambiensis jure. Atq; publicâ autoritate collectio est instituta, feveris in depeculatores legibus.

V. Secessione Civitatum ordinis ærarium accisis Succini redditibus non leve detrimentum passum est, quamvis obnixè omnia ageret ut integro thesauro solidè potiretur.

VI. Post Crucigeros Ducum Prussiae quæ fuerit in servandis Fisco Succinis cura Annales parcius eloquuntur: Destinati tamen operi memorantur litoris Sudavici Coloni, quibus ex Capitaneatibus Schakenfi & Fischufano additi sunt alii: Servituti non statim dies, sed si quod capturæ tempus commodum, diu, noctuq; hieme æque ac æstate.

VII. Spondium his, domus instructa & agellus atq; à tributis immunitas; hausti q; vel lecti Succini modius modio Salis redhostitur: fossili præsens pecunia adjicit auctarium.

VIII. Crucigeri Dominum Succinorum vocabant qui succineis rebus præerat; alicubi & Commendatoribus ista cura incumbabat. Sub Divo ALBERTO Magistrorum atq; postea Camerariorum nomen frequentius fuit, Equestris dignitatis viris hoc munere defungentibus: Nostrâ ætate partem muneris capit capitaneatus Fischufani Præfectus, partem teloniorum Director, administratore litoris peculiari.

IX. Administratori Custodes litoris Equites (*Dimond Keuten*) præstò sunt; Equitibus autem adjuncti sunt servi Cameræ (*Hunmer musta*) qui pedestres cum Equitibus munus custodiendi alternant, quandoq; si opus est, & horum vices obeunt.

X. Administratoris officium est ad operas ordinandas jussa edere, Succina undiq; recipere, congesta Regiomontum transmittere, farta præcavere, de inventis disceptare, & regale SERENISSIMI ubiq; inviolabile præstare: Hujus etiam est Sal Colonis distribuere.

XI. Equites & servi Cameræ litus de die obequitant aut circumeunt, ne quis Succina tollat; iidem tempestates observant, & colonos si hauriendum fodiendumq; convocant, fossiumq; & haustum recipiunt.

XII. Nulli Colonorum succina detinere domi licet, sed ad Equitem aut alium, cui istud delegatum, deferunt; quæ in
Pillavia

Pillaviæ & Neringiæ recentioris litore leguntur, scriba teloni ab his Suscipit. Si quando angustia temporis, insigniori copiâ, in litore feligere non permittit, domum asportandi facultas conceditur; vi juramenti autem proximâ luce eadem reddunt: Inter hauriendum & fodiendum Operariis sacculus à collo pendet, & furti reus habetur, qui vestimento glebam abdidit.

XIII. Recepta à Colonis Administratori exhibentur, à quo Regiomonti in Succinorum Camera reconduntur, atq; præfente Directore teloniorum discernuntur & dividuntur.

XIV. Olim plures Succinorum Cameræ erant, Lochsteti, Dirschkeimi, Memelæ, Germoviæ, singulisq; sui præerant Magistri.

XV. Præter istam accuratissimam Oeconomiam regale hoc gravissimis SUPREMI DOMINI & Juris Provincialis Prutenici legibus est munitum.

XVI. Extra litora, Succina in prædiis Fisci reperta Præfatis sunt restituenda; quæ in privatorum fundis, si non privilegio Domino vendicari poterunt, fisco necesse est pariter cedant; quamvis hæctenus privatis invidendas ex Succino opes obtigisse non memini.

C. II.

Lucrum Fisci ex rudi Succino.

§ I. QUONDAM Privatis Succinorum captura erat elocata, ut certâ annuâ summâ præsentis pecuniæ 10000. aut 12000. talerorum redimeretur, præterquam quod in colonos impensæ erant faciendæ.

II. Verùm plus quæsitus ad fiscum rediit, postquam publicâ auctoritate non solum curata, sed & dividita sunt Succina, certo pretio cuilibet generi Succinorum ad mensuram statuto.

III. Succinæ rudes glebæ in auctarium pretii discernuntur, Capitalès (*Haupt Stuck*) aliquot unciarum pondere, carius veniunt; tornatiles (*Dubly*) palmæ longitudine ac latitudine, minoris constant; minimæ (*Krauß*) his cédunt. Illis autem, quæ aliquot librarum pondera æquant, nulla certa est æstimatio.

IV. Puritas, dignitas coloris, pretium adauget; vilissima habentur impura, (*Dibluck*) pretiosissima alba, lactea.

Lucrum Privatorum ex Succino rudi & elaborato.

§ I. **S**alvo Regum thesauro, priscis Succina distrahere licitum fuit. Julianus Eques Romanus, qui Neronis munus gladiatorum curabat, ad litora nostra missus est, ut cœmeret, Auctore Plinio: Pluribusq; Cluverius edisserit, ipsos Gothones, horumq; conterminos Æstios Succinum in Pannoniam & Italiæ confinium non modò Plinii, Tacitive, sed & Herodoti ævo solitos fuisse deferre, recipiente ab Italis Græciâ.

II. Crucigeris Dominis Lubecenses & Stolpenses Succinorum commerciis inclaruere: Postea & Gedanenses atq; Regiomontani.

III. Nostrâ ætate Gedanensium maximus ex Succinis est quæstus, postquam Mercatores Prussica ad se traxerunt, Electrotoreutarumq; collegium quæ Neringiæ recentis litus offert, solidè possidet.

IV. Cruda Orientalibus Populis magno pretio venduntur; Armeniq; & Persæ olim Regiomonto asportari curarunt, lucro civium non contemnendo.

V. Cæterum ars Electrotoreutarum majorem quæstum facit sculpturâ ac celaturâ aut torno varias figuras inducendo, ut inter pretiosissima habeantur ex Succinis sabrefacta opera.

VI. Operibus pretium intendit si ex eâdem massâ integra confecta, si nobilioribus coloribus sunt conspicua, si rariora Naturæ pigmenta monstrant.

VII. Primus ego persuasi ut Italos & Gallos imitentur, qui effigiem rerum & animalium segmentis aut tessellis gemmarum ingeniosè componunt: Et succederet, opus, si SUPREMI DOMINI iussa accederent, facultasq; daretur seligendi, quæ ad vermiculata sive Musiva istiusmodi opera requiruntur; etenim opaci colores, quibus ars maximè indiget, in succinis occurrunt rarissimi.

VIII. Neq; solùm arte Toreuticâ, sed & Pharmaceuticâ ex Succinis lucrum redigi potest; quum Agyptæ Circumforanei adulteratis oleis & balsâmis Succinorum tantum argenti lucrentur.

IX. Præterea vernicis ex Succino magnus est usus; atq; lacca non cedit Succinum, si rectè præparatur.

X. Infectores quoq; pellium, Russi in primis ac Judæi Succinum operæ adhibent; ut & horum ratione ex Succino quæstus promitti queat.

Lucrum Fisci ex lucro privatorum Civium.

§ I. **P**ersuasus sum, nullam Remp. solo naturalium rerum proventu ditescere, sed ut nunc vita est hominum, non nisi artium operâ divitias acquiri: exemplis obviis, quod Regna Provinciæve, quæ opibus pollent, simul & artibus excellent.

II. Electrotoreutarum itaq; ingenia excitanda putavi ut artis beneficio majorem ex Succino quæstum Cives facerent, qui in Fiscum tandem esset redundaturus.

III. Sanè quum munera sociis Regibus aut Rebuspubl. offerenda non parùm sumtuum requirant, utiq; si domi ista parata habentur Parcimonia hæc magnum erit vestigal.

IV. Sed & quum illa temporum nostrorum sit felicitas, ut sentire quæ velis, & quæ sentias dicere licet, patriæ divitias cum SUPREMI DOMINI thesauris arctissimo connubio jungendas censeo.

V. Quod commodius fieri non potest, quàm si succinorum, quibus PRUSSIA præ omnibus Regionibus abundat, commercia ita componantur, ut non solum ex crudis ærarium acquirat, sed ut ex arte elaboratis pariter in illud aliquid derivetur.

VI. Si Electrotoreutarum Collegium, uti est summâ SERENISSIMI auctoritate constitutum eisdem auspiciis ad istas opes provehatur, ut pretio conveniente rude omne Succinum à Fisco possit redimere, quotannis verò designatis artis operibus in Thesaurum collatis istam DOMINI SUPREMI indulgentiam demereatur.

VII. Eo futurum spero, ut excitatis ingeniis Regiomontanorum Artificum operæ famam, quam diu perdiderunt, recuperent, peregriniq; rursus alliciantur, qui merces succineas hîc locorum conquirant; ex quo genere commercii non unâ ratione Fiscus nova subinde commoda percipiet, sive suas merces importent, sive succineas exportent, præterquam quod Civibus occasio lucrandi præbeatur.

C. V.

Musæum Electorale Succineum.

§ I. **I**lustre Succinei operis Musæum, extrui potest, cui omnium, quotquot Europæus orbis celebrat, gazophylaciorum splendor cedat.

II. Certis

II. Certis forulis hoc Musæum distinguendum; Alius enim locus debetur haustili Succino, in quo & signa quæ Capturam præcedunt, capturæq; instrumenta ingeniose recondita cum ipsa piscatura commonstrabunt.

III. Alius fossili est adsignandus, qui non solum fossorum operam sed & matricem, & in matrice quiescentis Succini glebas, omnifq; generis, quæcunq; litus Sudavicum recondit mineralia ante oculos ponet.

IV. Tertius locus rudium Succini glebarum admiranda sifset, sive moles, sive forma, sive crusta illis admirationem conciliaverit: Hæcq; memorata loca augustius spatium occupabunt.

V. Postea Phænomenis colorum insignitius conspicua Succina erunt disponenda; ut non solum pigmenta Naturæ, sed & delineamenta literarum, sylvarum, fluviorum, nubiam, aliarumq; rerum complurium, ipsorumq; animaliam in Succinis observentur.

VI. His succedent feretra, quibus animalcula, vegetabilia, mineralia, aquas, casus abscondidit.

VII. Inde Artis Pharmaceuticæ in medelam hominum circa Succinum studia distinctis capsulis signanda.

VIII. Demùm & quæ à variis Artibus ex Succino in usum certos parantur aliquem merebuntur locum.

IX. Cunctis istis apparatus succineus Conclavis fulgorem addet; si mensa, si sellæ, si candelabra, si specula, si alia quæq; utensilia Succino inducta comparebunt.

X. Præsertim si in imitamentum Musivorum operum tessellata aut segmentata Succina ars coaptare edocta fuerit.

XI. Neq; magnificentius hæc dici quàm fieri posse intra lustrum demonstrabo, si SERENISSIMUS istam mihi curam clementissimè injunget, illorumq; quibus opus est subsidiarium faciet potestatem: Totum autem Musæum Succineum exornatum reddere, non unius lustri, nec unius ingenii erit labor.

XII. Augeriq; possunt armariola; si exotica, si extra Prussiam reperta Succina, si ex animalibus exempta observatu digna judicabuntur.

S. D. G.